

РИСУНОК У ПЕТЕРБУРЗЬКІЙ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ У ЧАС НАВЧАННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Стаття є спробою прослідкувати життя і творчість Тараса Шевченка періоду навчання в Академії мистецтв у Петербурзі, проаналізувати систему навчання образотворчому мистецтву в Петербурзькій академії, а також виокремити відношення Шевченка до навчальних предметів, зокрема до рисунку.

Ключові слова: Тарас Шевченко, мистецтво, рисунок, Академія мистецтв у Петербурзі.

Попри достатньо відому детальну біографію Тараса Шевченка існує небагато достовірних документальних відомостей про його навчання мистецтву в Петербурзі. Зокрема це стосується перебування Тараса в майстерні В.Ширяєва та навчання в Академії мистецтв. За словами Шевченка, щоб стати художником, треба шість років рисувати і рік малювати. Тобто, без добре поставленого академічного рисунку, на думку Шевченка, стати художником не було можливим. З огляду на це, цікаво простежити відношення Шевченка до рисунку, як до навчальної дисципліни, співставити його рівень з іншими учнями і майбутніми відомими художниками, з'ясувати методи навчання та особливості навчальної програми з рисунку в Академії мистецтв тощо.

Основна частина документальних матеріалів про Шевченка є в книзі: Тарас Шевченко. Документи та матеріали до біографії 1814–1861, за редакцією члена-кореспондента АН УРСР Є.П.Кирилюка (Київ, видавництво при Київському державному університеті видавничого об'єднання «Вища школа», 1982) [1]. Окремі відомості про навчання Шевченка в Петербурзі є у «Спогадах про Тараса Шевченка» (Київ, «Дніпро», 1988) [3], та деяких інших виданнях та публікаціях [2].

22 квітня 1838 р. Тарас Шевченко був звільнений із кріпацтва, про що засвідчила відпускна, видана поміщиком П.Енгельгардтом, а вже 23 червня 1838 р. прізвище Шевченка з'являється в екзаменаційному списку сторонніх учнів гіпсового класу Академії мистецтв. Останній документ, який стосується Шевченка, як учня Академії це список учнів натурного класу за екзамен з рисунку від 29 жовтня 1844 р. Тобто, дана стаття є спробою аналізу результатів Шевченка як учня рисувального класу Академії мистецтв у Петербурзі від кінця червня 1838 р. по кінець жовтня 1844. Варто зазначити, що Тарас Шевченко після повернення із заслання впродовж трьох останніх років свого життя (1858–1861), мав відношення до Академії мистецтв. Він відвідував рисувальні класи, виконував академічне завдання на звання академіка, проживав в майстерні Академії звідки, зрештою, й пішов із життя.

Петербурзька Академія мистецтв заснована 1757 р. із дня заснування в ній виховувались казеннокоштні учні – академісти. З 1798 р. було дозволено приймати сторонніх учнів з числа талановитих юнаків, окрім кріпаків, які з тих

чи інших причин не могли здобути попередньої систематичної освіти. За певну плату вони одержували квитки (білети) на право відвідування рисувальних класів. Сторонні учні Академії мистецтв мали право лише відвідувати навчальні класи Академії та складати іспити, академісти – перебували на повному утриманні Академії. З 1840 р. в Академії мистецтв навчалися лише сторонні учні. За рекомендацією В.Григоровича і прохання І.Сошенка Тарас Шевченко відвідував рисувальні класи при Товаристві заохочення художників. На той час строк навчання в Академії становив 6 років. Вихованців ділили на два відділи: нижчий і вищий. У нижчому їх називали академістами 2-го ступеня, у вищому – академістами 1-го ступеня.

Курс рисунку складався з шести навчальних класів: двох рисувальних «оригінальних», де учні виконували рисунки копій з грав'юр та учбових рисунків обраних як зразки для копіювання; двох гіпсових, де в першому рисували гіпсові класичні голови, а в другому – гіпсові фігури; і двох натурних класів, де рисували натуру. Перехід з класу в клас дозволяла тільки Рада Академії мистецтв, розглянувши подані учнівські роботи. Після закінчення повного курсу навчання надавали звання класного або некласного художника. Звання класного художника надавали тільки тим академістам, яким присуджували золоту медаль.

Шевченко почав відвідувати заняття з рисунку в Академії як сторонній учень і одразу потрапив у гіпсовий клас, минувши попередні. Згаданий список сторонніх учнів від 23 червня 1838 р. стосувався результатів місячного екзамену з рисунку. Таким чином Тарас розпочав рисувати в Академії на правах стороннього учня у 20-х числах травня, місяцем пізніше, як отримав звільнення з кріпацтва. У списку 14 порядкових номерів і 16 прізвищ. Порядкові номери в списку означають оцінки за учнівські рисунки. Найкращий рисунок одержував на екзаменах № 1. У цьому списку Шевченко №13. №2, до прикладу, Хруцький, №5 – Сошенко. За Шевченком у списку прізвище Ткаченко. Як і Шевченко, Ткаченко був кріпаком, учнем Ширяєва. Обидва юнаки були у нього на побігеньках, терли фарбу іноді трохи малювали. Під час навчання в Академії хлопці певний час жили в одній квартирі. Федота Ткаченка (1819–1885?) і його братів Якова, Григорія та Дениса поміщики відпустили на волю в грудні 1834 р. і вони вчилися в Академії мистецтв. Григорій та Денис стали російськими архітекторами, Денис – академіком петербурзької Академії мистецтв (з 1859 р.). Федот, як і Шевченко, вчився під керівництвом К.Брюллова. Нерідко їм доводилось переносити труднощі петербурзького життя і чимало пережитих спільно вражень призвели до появи між ними товариської дружби. Ф.Ткаченко згодом став вчителем малювання в полтавській гімназії і залишив деякі спогади про Т.Шевченка. З них довідуємося про те, що Шевченко під час навчання в Академії виконав образ цариці Олександри для церкви полтавської військової гімназії [3, с.74].

Окрім екзаменів за місяць, в Академії мистецтв існували так звані третні екзамени, якими оцінювалася успішність учня за третину року. Наступний екзаменаційний список у який потрапив Шевченко був, власне список третнього екзамену з рисунку гіпсових фігур від 3 вересня 1838 р. Відповідальним за нього був професор К.Брюллов, видатний художник світової слави, опікун і вчитель Шевченка. Серед 19 представлених сторонніх учнів Шевченко має

№11, а Ткаченко останній №19. Помітно, що в екзаменаційних списках Академії окремі номери повторюються або зустрічаються їх пропуски. Окремі списки починаються з 3, 4, 7... номери, оскільки попередніми номерами не оцінено жодного рисунка.

За результатами місячного екзамену сторонніх учнів гіпсового класу Академії мистецтв від 4 жовтня 1838 р., Шевченко розділив у списку №1 із ще одним учнем, а Ткаченко №8 з 16 учнів. У наступному списку такого ж місячного екзамену з рисунку гіпсових фігур від 29 жовтня 1838 р., Шевченко №3, Ткаченко №4. Після №10, далі йдуть №№ 12, 14, 16, 17. Дивно, що під №14 зазначений рисунок, автор якого не підписав своє прізвище. Ще через місяць, 30 листопада 1838 р., в екзаменаційному списку Шевченко №2, Ткаченко №7.

Важливою сходинкою в оволодінні Шевченком академічного рисунку були результати екзамену за третину року сторонніх учнів від 24 грудня 1838 р. Річ у тім, що попри те, що екзамен зазначався як такий, що відбувався з гіпсових фігур, Тарас, і ще п'ятеро з 20 учнів, на цьому екзамені виконував рисунок не з гіпсової моделі, а з натурщика. У списку Шевченко №4. (Ткаченко №13, натуру не малював).

Помітні успіхи Шевченка в оволодінні рисунком дали можливість йому претендувати на матеріальну допомогу від Комітету Товариства заохочування художників. Тарас представив Комітетові свої рисунки, а члени Комітету на засіданні переглянувши їх, вирішили взяти молодого художника під свою опіку і призначити йому допомогу при першій вакансії. Така можливість з'явилася у січні 1839 р., коли двом учням, у зв'язку зі слабкою успішністю було відмовлено Комітетом у грошовій допомозі, у той же час Комітет призначив Шевченкові по 30 рублів місячно. Жив Тарас у Петербурзі з осені 1838 по січень 1839 р. в І.Сошенка.

Перший місячний екзамен у 1839 р. підсумовувався 1 лютого. Всі сторонні учні екзаменувалися з рисунку вже не гіпсової моделі, а натури. Розпочиналася робота в натурному класі Академії мистецтв. Перший у списку під №7 Шишкін. Далі №№ 8, 12, 13, 13, 14 і аж №15 в Шевченка, наступний № 20 Ткаченко, № 21 Хруцький, а далі йдуть номери по порядку до 33.

1 березня 1839 р. в екзаменаційному списку сторонніх учнів за місячний рисунок натурного класу Академії мистецтв, Шевченко №16 із зазначених 30. Ткаченко 20, а от Хруцький і Шишкін вже відповідно 21 і 25. В цьому списку учнів з'являється ще одне прізвище – Шлейфер, з яким у подальшій долі Шевченкові доведеться співпрацювати при Археографічній комісії та під час працевлаштування в Київський університет св.Володимира на посаду вчителя малювання, де вони разом брали участь у конкурсі на заміщення вакантної посади. Павло Іванович Шлейфер (1814–1879), в майбутньому український художник-портретист і архітектор, навчався в Академії мистецтв з 1836 р. Його твори разом з творами Шевченка експонувались на академічних виставках.

У такому ж списку екзамену з рисунку натури від 18 березня 1839 р. Шевченко 9, а сам список розпочинається з № 4. Шлейфер 10, Хруцький і Ткаченко 18. Список третнього екзамену з рисунку сторонніх учнів натурного класу Академії мистецтв від 29 квітня 1839 р. розпочинається з прізвища Шевченка під № 3. Брюллов був черговим професором на цьому екзамені, а Шевченко вперше отримав срібну медаль за рисунок з натури. Цей факт був

зазначений у постанові Ради Академії мистецтв від 3 травня 1839 р. Екзаменувалося 13 учнів, серед яких Шлейфер був 6, Ткаченко 10.

У екзаменаційному (місячному) списку учнів натурного класу від 1 червня 1839 р. Шевченко №8, Ткаченко №9. Цікаво, що у цьому списку Шевченка помилково вписали як академіста, хоч він був стороннім учнем Академії мистецтв. Під №18 прізвище Мокрицький. Товариш Шевченка А.М.Мокрицький (1810–1870) – український і російський живописець, педагог. Він разом з І.Сошенком ввів Шевченка до натурних класів Академії та Ермітажу, познайомив з К.Брюлловим, брав активну участь у викупі поета з кріпацтва. Мокрицький у своєму щоденнику залишив спогади про Тараса Шевченка, де стисло викладено історія його викупу з кріпацтва [3, с.67–72]. У вересні 1839 р. в Академії відбувалася виставка програмових робіт класу історичного живопису. На ній експонувалися два акварельних портрети роботи Т.Шевченка, про що засвідчує каталог творів експонованих в залах імператорської Академії мистецтв.

Екзаменаційний список натурного класу за місячний екзамен від 28 жовтня 1839 р. об'єднав академістів та сторонніх учнів. На цьому екзамені учні виконували рисунок натурщика, що сидить. З того часу у фондах Науково-дослідного музею Академії мистецтв зберігся рисунок учня Парщина, оцінений під №5. У списку Шевченко №7. З цього часу у списках вже нема Ткаченка. Під №13 з'являється прізвище Коцебу, майбутнього художника-баталіста, якого портретував Шевченко. Шишкін під №15, Сажин 26, Хруцький 28 з 30 номерів.

Як старанність, так і недбалість окремих учнів Академії мистецтв відзначали у журналі правління Академії. Зокрема, в рапорті наглядача за класами рисунку від 20 лютого 1840 р. зазначено прізвище Шевченка, як такого, хто старанно відвідує заняття з рисунку. В рапорті є прізвища учнів які не відвідують класів рисунку і як наслідок, керівництво Академії вимагає пояснень від цих учнів причин невідвідування навчання.

В Академії мистецтв існували різноманітні заохочення для учнів у оволодінні рисунком. Так, у екзаменаційному списку місячного екзамену з рисунку натури від 2 березня 1840 р. першим у списку під №3 прізвище С.Іванов супроводжується поміткою, словом «спасибо». Очевидно, ця помітка означає винесення особливої подяки за рисунок. Ця ж помітка є й безпосередньо на самому рисунку С.Іванова «Натурщик, що сидить», виконаному на екзамені. В цьому списку Шевченко №7, Коцебу 14 з 24 номерів.

Через місяць, 3 квітня 1840 р. С.Іванов очолює екзаменаційний список учнів натурного класу Академії мистецтв. Рисунок Шевченка оцінений як №7 з 26 номерів. Окрім рисунку з натури, у цей час виконувався живописний екзамен з натури, де у списку з 10 учнів, Шевченко посів №6. Слід зазначити, що цей період навчання в Академії (лютий-березень-квітень 1840 р.) для Шевченка особливий, бо йшла кропітка робота над цензуруванням і виданням Кобзаря (обсяг 20 сторінок). Саме на початку 1840 р. Шевченко виконує свій знаменитий автопортрет в овалі. Ще через місяць, 4 травня 1840 р. С.Іванов під №2 очолює список учнів натурного класу з рисунку, але вже третнього екзамену (за третину року). На цьому екзамені учнями Академії виконувався рисунок двох натурщиків у позі гладіаторів. За цей рисунок С.Іванов отримав першу

срібну медаль. Шевченко отримав №4, а дві другі срібні медалі отримали учні під №№ 5 і 6 з 29 номерів.

У списку за місячний екзамен з рисунку натури від 1 червня 1840 р. Шевченко третій за списком під №5 з 19 номерів, а на третньому екзамені 31 серпня п'ятий під №7. Наприкінці вересня 1840 р. в учня Академії мистецтв Тараса Шевченка сталася визначна подія. За першу спробу в малярстві олійними фарбами, а саме за твір «Хлопчик жебрак, який дає хліб собаці» (на сьогодні не відомий) він отримує срібну медаль другого ступеня. Як зазначено в журналі загальних зборів Академії мистецтв від 29 вересня 1840 р., Шевченкові окрім медалі оголосили похвалу від Академії за перший досвід в живопису. В свою чергу Комітет Товариства заохочування художників, направив Шевченкові подячний лист за підписом віце-голови Товариства Ф.І.Прянишникова такого змісту (мовою оригіналу): «Известясь о том, что Вы, за первый опыт в живописи удостоились награждением от императорской Академии художеств серебряной медалью 2-й степени, Комитет Общества поощрения художников поставляет себе приятной обязаностью изъявить Вам, сколь радостны для него успехи, оказываемые Вами на избранном Вами поприще, и если в дальнейших Ваших занятиях по живописи Вы будете продолжать оказывать то же прилежание и ревность к искусству, то бесомненно всегда найдёте в членах Комитета самых усердных постоянных ободрителей» [1, с.28].

Наприкінці 1840 р. відбулася реформа Академії мистецтв у Петербурзі, за якою було скасовано категорію академістів, а учні стали вільновідвідуючими і всім їм дозволялося відвідувати навчальні класи на загальних підставах. Реформою скорочувались загальноосвітні курси й розширено програми зі спеціальних дисциплін. Обов'язковим залишалось тільки вивчення російської мови. Реформа передбачала особисті заяви учнів до Ради Академії мистецтв з проханням зарахувати до вільновідвідуючих учнів і надати можливість навчатися певному виду мистецтва під керівництвом конкретного професора. До заяв-прохань додавалися окремі документи, в тому числі рисунки з натури. Заявники зобов'язувалися щорічно вносити оплату за білети для відвідування класів рисунку, виконувати все, що вимагається від вільновідвідуваних учнів, а також відвідувати класи наук за обраним видом мистецтв, які викладалися в Академії. За невиконання цих зобов'язань учні Академії несли сувору відповідальність. Таке прохання було подане Шевченком 12 грудня 1840 р., оригінал був написаний писарем за типовим зразком, а Шевченко лиш власноручно підписався.

Третій екзамен з рисунку учнів натурального класу Академії мистецтв у 1840 р. підсумовує список від 24 грудня у якому Шевченко №5 з 25 номерів. У цьому списку з'являється прізвище ще одного художника з яким згодом заприятелював Шевченко – Петро Соколов (1827–1887), майбутній український художник, як і Шевченко з кріпаків. До речі, Соколов брав участь у похороні Шевченка і одержав на пам'ять олівець, палітру, пальто і камізельку Шевченка. На цьому екзамені учні виконували рисунок двох натурщиків у позі борців. Зберігся рисунок співучня Шевченка Г.Михайлова, оцінений номером першим. Рисунок самого Шевченка, виконаний на цьому екзамені, під назвою «Натурщики» зберігається в Державному музеї Т.Шевченка в Києві.

Відомості з журналу Академії мистецтв від 10 січня 1841 р. дають можливість проаналізувати соціальний стан учнів. Попри елітарний статус імператорської Академії мистецтв її класи відвідували учні найрізноманітніших соціальних верств, національностей тощо. У списку зазначені учні вихідці з міщан, дворян, купців, священнослужителів, лікарів, державних службовців, юристів, залізничників, військових, вільновідпущених як Шевченко. У списку є сини професорів Академії мистецтв, сини (жінки не мали права вчитись в Академії мистецтв) капельмейстера, генерал-лейтенанта, таємного радника, вихованці сиротинців тощо. Попри те, що переважна більшість учнів росіяни, у списку зустрічаються українці, грузини, пруські піддані, німці та представники інших національностей. Тобто, слід відзначити демократичний підхід у підборі учнів Академії, де в одному класі малювали і син генерала, і син професора тієї ж Академії, і бувший кріпак, і сирота.

В Академії мистецтв Шевченко, окрім рисунку, малярства вивчав анатомію, теорію образотворчих мистецтв (ізящних іскуств). Для вдосконалення у кресленні архітектурних ордерів і правил перспективи, які означені як необхідні при навчанні мистецтву, Тарас відвідував класи перспективи і креслення. При чому, він мав виконати завдання з креслення і перспективи впродовж року і представити виконану роботу академічній раді, для цього були призначені відповідні професори екзаменаційний Академії.

З 28 січня 1841 р. у екзаменаційному списку натурального класу всі учні Академії називаються вільновідвідуючими (вольноприходящими). Із 41 учня Шевченко отримав на екзамені за виконаний рисунок №5, а список розпочинається з третього номера, тобто №№ 1 і 2 не було. Для порівняння С.Іванов отримав №3, Соколов №27, Хруцький №39. В такому ж екзамені від 22 березня 1841 р. Шевченко №7, перед ним четверо з 55 учнів. С.Іванов мав № між 21 і 22, Соколов отримав № 39.

Третій екзамен від 10 травня 1841 р. стосувався рисунку з натури та архітектурних композицій. Тут Шевченко №8, а вже у екзаменаційному списку від 31 травня за рисунок з натури він отримує №25 із 41 номера. Про цікаві факти довідуємося з ухвали Ради Академії за рапортом професора анатомії І.Буяльського від 8 липня 1841 р. Професор інформує Раду, що він з кінця січня, тобто майже пів року читає учням анатомію людського тіла і закінчив короткий курс загальної анатомії та остеології (наука про кістки). Відвідно за підсумками курсу провів іспит і подає Раді Академії результати. Один учень отримав відмінно (превосходно), 14 – дуже добре, 6 – добре, двоє учнів не були готові до іспиту, а 24 учні на екзамен не з'явилися. Серед тих хто не з'явився був і Тарас Шевченко. За цим рапортом Рада Академії мистецтв зобов'язала учнів, які не з'явилися на іспит надати пояснення причин їх відсутності. На жаль, чому не було Шевченка на іспиті не відомо й досі. Натомість, у Шевченківському словнику зазначено, що: «Особливий інтерес він (Шевченко, В.Л.), виявляв до лекцій з анатомії й фізіології, які читав І.Буяльський» [2, с.28].

В Академії мистецтв існувала традиція, після щорічних загальних зборів влаштовувалися виставки учнівських робіт. Такі виставки були невеликими, публічними і, водночас, були екзаменом для учнів Академії. На такій виставці у вересні 1841 р. у стінах Академії мистецтв експонувалася акварель Шевченка «Циганка-ворожка», за яку молодий художник був нагороджений срібною

медаллю другого ступеня в номінації історичного та портретного малярства. Про це засвідчує Виписка з постанови Ради Академії мистецтв від 26 вересня 1841 р., а також відгуки про виставку в тогочасній пресі Петербурга, зокрема у періодичних виданнях «Художественная газета» та «Литературная газета» за відповідний період 1841 р. Саме в останньому часописі зазначено, що Шевченкова циганка гадає малоросійській дівчині (українці) яка, на думку автора газетної статті, має невиразне обличчя і взагалі, що учні К.Брюллова наслідують своєму професору в колориті і це добре, бо художник повинен вивчати природу, а Брюллов – сама природа [1, с.36].

У списку з учнів за екзамен з рисунку натури від 4 жовтня 1841 р. з 38 номерів Шевченко №27. За місяць, 1 листопада він №22 з 42 номерів (міцний середнячок), а ще за місяць, 28 листопада 1841 р. рисунок Шевченка увійшов у трійку найкращих. Третій екзамен з рисунку натури за 23 грудня 1841 р. засвідчив 19 номер Шевченка з 49 учнів.

На екзамені з рисунку 31 січня 1842 р. учні Академії виконували рисунок лежачого натурщика. В Науково-дослідному музеї Академії мистецтв зберігся рисунок учня Є.Ковригіна під №1, на якому є підпис «В оригінали», тобто він мав використовуватися для навчального копіювання. За свій рисунок Шевченко отримав №39 з 59 номерів, а за живопис з натури отримав 11 номер з 11 екзаменованих учнів (найгірший). Можливо тому, Шевченко надалі не вважав себе живописцем і свою майбутню мистецьку діяльність свідомо пов'язував з графічними техніками: аквареллю, сепією, офортом тощо

В екзаменаційному списку учнів натурного класу Академії мистецтв від 26 лютого 1842 р., Шевченко за свій рисунок отримав №17 з понад 50-ти учнів. Цікаво, що в списку після 53 номера, є ще два прізвища учнів під нульовими номерами. Цей період у житті Шевченка особливий тим, що друком у світ виходить поема «Гайдамаки». Очевидно, покращився його матеріальний стан і як наслідок, за рапортом скарбника Товариства заохочування художників він був виключений з числа пансіонерів Товариства, а кошти котрі отримував від Товариства у розмірі 100 рублів сріблом щомісяця перейшли на підтримку інших потребуючих учнів. Зі звіту Товариства довідуємося, що Шевченко вибув з числа пансіонерів після закінчення мистецького курсу, отримав направлення і може підтримувати себе та існувати за рахунок своєї праці [1, с.42–43].

З каталогу щорічної академічної виставки, що відбулася в Академії мистецтв у вересні 1842 р., довідуємося про експонування акварелі Т.Шевченка «Група сплячих жебрачок», яка на сьогодні, на жаль, є невідомим твором. Чимало праці і часу доклав Шевченко виконуючи графічні ілюстрації до книги «Історія Суворова». Окрім Шевченка, який виконав 32 ілюстрації до цього видання, в ілюструванні книги взяли участь Р.Жуковський та його товариш по Академії мистецтв О.Коцебу. Варто зазначити, що саме влітку 1842 р. Шевченко створив свій найкращий живописний твір «Катерина».

З 11 травня 1843 р. правління Академії мистецтв відряджає Т.Шевченка на 4 місяці у відпустку в Україну і видає квиток для проїзду. Однак, до списку екзаменованих учнів натурного класу Академії мистецтв Т.Шевченко потрапляє аж 18 березня 1844 р. За свій рисунок Шевченко отримує №10 із 47 номерів. Під №42 у списку екзаменованих майбутній український художник і

педагог Д.І.Безперчий (1825–1913). Третій екзамен за рисунки натури 29 квітня 1844 р. засвідчив №6 у Шевченка з 45 номерів, а Безперчий 29. За місячний екзамен з рисунку 31 травня 1844 р. у списку учнів натурного класу Шевченко №7, Федотов 21, Безперчий 36. Рисунок учня Захарова під №1, був обраний у фонд Академії для оригіналів з яких учні копіюватимуть.

Впродовж 1844-го і початку 1845 рр. Шевченко займався виданням і розповсюдженням серії своїх офортів «Живописна Україна». У зв'язку з цим, він звертався до різноманітних добродіїв та інстанцій. Зокрема, Шевченко звернувся й до Товариства заохочування художників з проханням сприяння у виданні естампів і Товариство підтримало свого бывшего вихованця, надавши йому триста рублів асигнаціями без необхідності повернення. До списку учнів натурного класу Академії мистецтв за екзамен, що відбувався 29 жовтня 1844 р., він потрапив аж під №33 з 52 номерів. Рисунок Шевченка, виконаний на цьому екзамені «Натурщик з палицею», зберігається в Державному музеї Т.Шевченка в Києві.

22 березня 1845 р. Шевченко пише заяву до Ради Академії про надання йому звання художника. Того ж дня, за успіхи в рисунку і малярстві та як нагороджений раніше трьома срібними медалями він здобув звання некласного художника, а вже через кілька днів виїхав до України. Про це засвідчує виписка з журналу Академії мистецтв та прохання Шевченка до правління Академії про видачу квитка для подорожі на Україну. Цікаво, писар який писав таке прохання, помилково назвав Тараса в документі Потапом. 23 березня такий квиток від Академії був виданий. В ньому зазначалось, що його пред'явник, Тарас Шевченко, удостоєний звання некласного художника імператорської Академії мистецтв відправляється до малоросійських губерній для занять мистецтвом, тому потрібно йому сприяти в дорозі як туди так і в зворотньому напрямку, а також там де він буде проживати і перебувати [1, с.65–66].

Надалі відомо як складалось життя Шевченка. Україна, спроба влаштуватися викладачем малювання до університету св.Володимира у Києві, арешт, довгі роки заслання і нарешті повернення до Петербургу. В невеличкій робітні Академії мистецтв, яка слугувала йому і житлом, і творчою майстернею 10 березня (26 лютого за старим стилем) 1861 р. Тарас Шевченко відійшов у вічність.

Підсумовуючи, слід зазначити, що окремі складові мистецького навчання в Петербурзькій академії мистецтв могли б бути актуальними в сучасній системі підготовки художників. Зокрема, варто відродити громадські організації заохочення талановитої молоді. Необхідно структурувати викладання рисунку, яке б мало передувати навчання малярству. Ввести місячні, піврічні і річні екзамени з публікацією каталогів академічних робіт, висвітленням їх результатів у періодиці і фахових виданнях. Встановити систему відзнак, медалей, подяк тощо за кращі роботи. Стимулювати студентів до участі у пленерних практиках, творчих конкурсах та симпозіумах. Не зайвими будуть подячні повідомлення для батьків успішних студентів та рекомендаційні листи для їх працевлаштування.

Література:

1. Тарас Шевченко. Документи та матеріали до біографії 1814–1861. – К., в-во при КДУ в.о. «Вища школа», 1982.
2. Шевченківський словник. У двох томах. – К., Головна редакція УРЕ, 1978.
3. Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К., Дніпро, 1988. 606 с.